

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Кафедра політології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан філософського факультету
Іван КАРПЕНКО

_____ 2024 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
СУЧАСНІ ПОЛІТИЧНІ КОМУНІКАЦІЇ, МАС-МЕДІА ТА ПОЛІТИКА**

рівень вищої освіти бакалаврський
галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
спеціальність 052 Політологія
освітня програма Політичні технології та аналіз політики
вид дисципліни обов'язкова
факультет філософський

2024 / 2025 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою філософського факультету
Протокол № 10 від 21 червня 2024 року

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: Авксентьев Антон Олександрович – кандидат політичних наук, ст. викладач кафедри політології

Програму схвалено на засіданні кафедри політології
Протокол № 14 від 19 червня 2024 року

Завідувач кафедри

Олександр ФІСУН

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Політичні технології та аналіз політики»

Гарант освітньо-професійної програми

Тетяна КОМАРОВА

Програму погоджено науково-методичною комісією філософського факультету
Протокол № 10 від 19 червня 2024 року

Голова науково-методичної комісії
філософського факультету

Сергій ГОЛІКОВ

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Сучасні політичні комунікації, мас-медіа та політика» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Політичні технології та аналіз політики» підготовки бакалавра за спеціальністю 052 – Політологія.

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни є формування у студентів теоретичних знань і практичних навичок у сфері політичних комунікацій.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни:

- ознайомлення з теоретичними моделями та практичними кейсами різних типів політичних комунікацій (пропаганда, політична реклама, PR, адвокація та інші);
- розуміння алгоритмів застосування політичних технологій у комунікаціях;
- оволодіння інструментарієм аналізу політичних комунікацій;
- підвищення рівню медіаграмотності, критичного мислення, навичок фактчекінгу та виявлення маніпуляцій;
- вивчення основних моделей і принципів взаємовпливу політики та мас-медіа;
- посилення обізнаності щодо поточного стану медіа-ринку в Україні.

1.3. Кількість кредитів – 4

1.4. Загальна кількість годин – 120

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
за вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
3-й	3-й
Семестр	
5-й	5-й
Лекції	
32 год.	10 год.
Практичні, семінарські заняття	
32 год.	8 год.
Лабораторні заняття	
Не передбачені	Не передбачені
Самостійна робота	
56 год.	102 год.
Індивідуальні завдання	
1 контрольна	

1.6. Заплановані результати навчання.

В результаті вивчення курсу "Сучасні політичні комунікації, мас-медіа та політика" студенти повинні мати загальні та фахові компетентності (передбачені освітньою програмою), а також здобути програмні результати.

Загальні компетентності:

ЗК 01. Знання предметної області дисципліни "Сучасні політичні комунікації, мас-медіа та політика" і розуміння професійної діяльності політолога.

ЗК 04. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 05 Здатність бути критичним та самокритичним.

ЗК 06. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК 07. Вміння виявляти, ставити та розв'язувати проблеми, які виникають в сфері методики навчання та викладання політології.

ЗК 09. Здатність працювати в міжнародному контексті.

Фахові компетентності:

ФК01. Комплексне розуміння природи та значення сучасних політичних комунікацій як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи розвиток уявлень про мас-медіа та політику та їх сучасні інтерпретації.

ФК02. Поглиблене знання політичної теорії та володіння категорійно-понятійним та аналітично-дослідницьким апаратом сучасної світової політологічної науки.

ФК03. Комплексне застосування широкого спектру знань, теорій і методів до аналізу сучасних політичних комунікацій, мас-медіа та політики відповідно до певного історичного або сучасного контексту.

ФК04. Комплексне розуміння особливостей реалізації теорій сучасних політичних комунікацій у різних політичних системах та застосування їх широкого спектру для аналізу політики.

Програмні результати навчання

ПРН03. Мати системний науковий світогляд та культурний кругозір, який включає розвинене критичне мислення, професійну етику та академічну добросесність, повагу різноманітності та мультикультурності.

ПРН04. Комплексно розуміти природу та значення сучасних політичних комунікацій, мас-медіа як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи її сучасні інтерпретації.

ПРН05. Знати на поглибленому рівні політичну теорію та володіти категорійно-понятійним та аналітично-дослідницьким апаратом сучасної теорії політичних комунікацій та ролі мас-медіа в політиці.

ПРН06. Комплексно застосовувати широкий спектр політологічних понять, теорій і методів до аналізу відносин медіа з політичними структурами відповідно до певного історичного або сучасного контексту.

ПРН08. Конструювати дизайн, розробляти програму та виконувати комплексні політологічні дослідження з сучасних політичних комунікацій, мас-медіа та політики з використанням широкого кола прикладних методів, технологій та інструментарію аналізу.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Тема 1. Сутність та форми політичної комунікації.

Політична комунікація як процес передачі, обміну політичною інформацією, який структурує політичну діяльність та надає їй нового значення, формує громадську думку і політичну соціалізацію громадян з урахуванням їхніх потреб та інтересів. Політична комунікація як спілкування між органами влади, політичними партіями, громадськими організаціями і рухами, посадовими особами, виборцями, населенням. Складники політичної комунікації: комунікатор, повідомлення, канал, комунікант, реакція і зворотний зв'язок. Основні типи політичної комунікації: пропаганда, політична реклама, PR, адвокація та інші. Поняття реклами як особливого виду маркетингової комунікації. Особливості та види політичної реклами. Public Relations в політиці та державному управлінні. Меседжі та цільові групи. Адвокаційні кампанії в політиці.

Тема 2. Інструментарій політологічного аналізу політичних комунікацій.

Класична модель комунікації Г. Ласуела, дослідження пропаганди та реклами, розуміння комунікації як одностороннього впливу на суспільство. «Колумбійська школа»: дослідження П. Лазарсфельда, Б. Берельсона, Г.Годе, модель «двокрокової комунікації», поява концепту «лідерів суспільної думки». Дослідження Н. Вінера, К. Дойча: відкриття зворотного зв'язку комунікативного процесу в політиці. «Суспільство спектаклю» Гі Дебора: специфіка політичної комунікації влади, яка говорить про себе вустами інших. Методологія аналізу політичної комунікації. Контент-аналіз як метод кількісного вивчення великих обсягів комунікативних масивів (будь-яких контентів, що зводяться до текстової інформації). Застосування контент-аналізу по відношенню до політичних текстів, програм, промов. Контент-аналіз для визначення політичної тональності класичних та нових медіа.

Тема 3. Політичні технології в роботі з медіа.

Безперервність політичної комунікації, цикли інтенсивності комунікації, кореляція з електоральними циклами. Технології в класичних медіа (центральне та місцеве телебачення, агітаційні газети, радіо). Технології в нових медіа (інтернет-ЗМІ, соціальні мережі, телеграм-канали). Ангажований ринок «експертів» і «лідерів суспільної думки» як першоджерел для інфоприводів у ЗМІ. Алгоритми та ознаки прихованої політичної реклами. Політична «джинса» в медіа-контенті. Імітація дій від імені опонента як одна з базових технологій «чорного PR». Популізм, хайп, клікбейт як ознаки глобального тренду тривіалізації, «фастфудізації» медіа-контенту.

Тема 4. Маніпуляції в політичних комунікаціях

Маніпуляція як прихований вплив у комунікації в інтересах політичних суб'єктів, програмування думок і дій виборців. Використання програмуючих емоційно забарвлених слів-маркерів. Техніка «персоналізація ідей»: апеляцію до авторитету або дискредитація «контравторитетом». Техніка «хибних кореляцій». Маніпуляції з історичними паралелями. Маніпуляції та конспірологія. Маніпуляції та статистика: «заручники динаміки», статистичний «ефект низької бази», міжнародні рейтинги. Принципи та алгоритми протидії маніпуляціям у політичних комунікаціях.

Тема 5. Соціологічні дані в політичних комунікаціях

Розрізнення соціологічних досліджень та програмуючих (формуєчих) опитувань як агітаційної технології. Алгоритми та приклади програмуючих (формуєчих) опитувань. Рейтинги та псевдорейтинги в політичній комунікації. Концепція стратегічного голосування та ефект приєднання до думки більшості. Електорат та селекторат як об'єкти-мішені політичної комунікації з соціологічними даними. Агітаційна модель програмування суспільної думки за допомогою псевдо-рейтингів: (1) опитування-першоджерело -> (2) коментар експерта -> (3) новина в ЗМІ з результатами опитування і коментарем експерта -> (4) масова реклама соціальних мережах і телеграм-каналах із посиланнями ЗМІ та експерта.

Тема 6. Сучасні політичні комунікації, нові медіа і таргетована реклама

Нові медіа – електронні медіа, що спираються на цифрові технології та інтерактивність, відкриті для взаємодії з аудиторією. Комунікаційні відмінності від традиційних медіа: схема комунікації «від багатьох до багатьох» (у традиційних медіа – «від одного до багатьох»). Таргетована реклама як один із інструментів політичного маркетингу. Принципові відмінності таргетованої реклами від традиційної уніфікованої. Основні контури таргетування цільової аудиторії: вік, стать, географія, політичні вподобання, ідеологія, психоемоційні характеристики. Кейс «Cambridge Analytica»: роль у політичних кампаніях Brexit-2016 та виборах Д. Трампа у 2016 році.

Тема 7. Змістовні та технологічні зсуви в політичних комунікаціях в епоху постправди

Використання штучного інтелекту для аналізу медіа-контенту, фактчекінг та викриття маніпуляцій. Постправа як інструмент маніпулювання громадською думкою і свідомістю. Ключова ознака Post-Truth: об'єктивні факти є менш значимими для формування громадської думки, ніж апелювання до емоцій та особистих переконань. «Навантажена мова» та програмування емоцій в медіа-контенті. Діпфейки як методика синтезу зображень різних людей за допомогою штучного інтелекту. Діпфейки як інструмент інформаційної війни.

Тема 8. Політика і медіа-ринок в сучасній Україні

Становлення та занепад олігархічної моделі медіа-ринку. Розвиток ЗМІ в незалежній Україні – етапи і складності сучасного етапу. Роль ФПГ та медіа-холдингів у політичних процесах. Суспільне мовлення та проблема роздержавлення медіа. Актуальна дилема захисту інформаційного простору та свободи слова. Динаміка України в міжнародних рейтингах демократичності інформаційного простору. Джерела фінансування медіа-ринку. Дотримання журналістських стандартів у висвітленні політично значимого контенту. Еволюція та наслідки «єдиного телемарафону». Спроби масштабування TV-моделі «марафону» на ринок телеграм-каналів. Дилеми нормативного регулювання ринку нових медіа в умовах війни. Стан регіональних медіа на Харківщині. Тендери на «висвітлення діяльності місцевої влади» та комунальні ЗМІ.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	л	інд	ср		л	п	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 1. Сутність та форми політичної комунікації	15	4	4			7	15	2	1			12
Тема 2. Інструментарій політологічного аналізу політичних комунікацій	15	4	4			7	15	2	1			12
Тема 3. Політичні технології в роботі з медіа	15	4	4			7	15	1	1			13
Тема 4. Маніпуляції в політичних комунікаціях	15	4	4			7	15	1	1			13

Тема 5. Соціологічні дані в політичних комунікаціях	15	4	4			7	15	1	1			13
Тема 6. Сучасні політичні комунікації, нові медіа і таргетована реклама	15	4	4			7	15	1	1			13
Тема 7. Змістовні та технологічні зсуви в політичних комунікаціях в епоху постправди	15	4	4			7	15	1	1			13
Тема 8. Політика і медіа-ринок в сучасній Україні	15	4	4			7	15	1	1			13
Усього годин	120	32	32			56	120	10	8			102

4. Теми практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		Денне / заочне
1.	Сутність та форми політичної комунікації	4 / 1
2.	Інструментарій політологічного аналізу політичних комунікацій	4 / 1
3.	Політичні технології в роботі з медіа	4 / 1
4.	Маніпуляції в політичних комунікаціях	4 / 1
5.	Соціологічні дані в політичних комунікаціях	4 / 1
6.	Сучасні політичні комунікації, нові медіа і таргетована реклама	4 / 1
7.	Змістовні та технологічні зсуви в політичних комунікаціях в епоху постправди	4 / 1
8.	Політика і медіа-ринок в сучасній Україні	4 / 1
	Разом	32 / 8

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
		Денна/заочна
1	Підготувати доповідь-презентацію із специфічними характеристиками обраної форми політичної комунікації	7 / 12
2	Зробити контент-аналіз передвиборчої програми обраного політичного суб'єкта	7 / 12
3	Навести приклади використання політичних технологій в обраному типі медіа	7 / 13
4	Обрати текст про політику (статтю, промову, програму тощо), проаналізувати його та виявити в ньому основні маніпуляції	7 / 13
5	Навести приклади соціологічних досліджень та специфіки їхнього висвітлення в ЗМІ з акцентом на маніпулятивних технологіях	7 / 13
6	Проаналізувати контент популярних анонімних політичних telegram-каналів; скласти гіпотези щодо їхньої політичної заангажованості	7 / 13
7	Провести факт-чекінг заяв обраного політичного суб'єкта	7 / 13
8	Написати есе на тему повоєнного майбутнього медіа-ринку в Україні	7 / 13
	Разом	56 / 102

6. Індивідуальні завдання

Контрольна робота

7. Методи навчання

Відповідність методів навчання та форм оцінювання визначеним результатам навчання за ОПІ (бакалавр). Лекції, семінарські заняття, робота з літературою, підготовка та презентація аналітичної доповіді за обраною темою.

8. Методи контролю

Основними критеріями оцінювання поточної успішності студентів є участь у семінарах, самостійна робота над вивченням основних проблем, контрольна робота, захист дослідницьких проєктів. Передбачена форма підсумкового контролю – **залік** – визначається робочим планом. Підсумковий семестровий контроль з дисципліни є обов'язковою формою контролю навчальних досягнень здобувача. Він проводиться у письмовій формі у вигляді залікової роботи. Підсумковий контроль здійснюється за допомоги сторінки дистанційного курсу на платформі **Moodle**. Терміни проведення залікової роботи встановлюються графіком навчального процесу, а обсяг навчального матеріалу, який виноситься на підсумковий семестровий контроль, визначається робочою програмою дисципліни.

9. Схема нарахування балів

Приклад для підсумкового семестрового контролю при проведенні заліку

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання								К/Р	Разом	Залік	Сума
Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т				
1	2	3	4	5	6	7	8	12	60	40	100
6	6	6	6	6	6	6	6				

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИХ та ЗАЛІКОВИХ РОБІТ

40 балів – загальна кількість балів за письмову підсумкову роботу (за кожне питання на вибір викладача 15, 15, 10 або 13,13,14 тощо)

N	Критерії оцінювання екзаменаційної або залікової роботи	Пояснювання
1	Правильності оформлення письмової роботи	Відсутність вказівки номера групи, факультету, нумерації сторінок, відсутність поля, нерозбірливий почерк – до 1-3 % загальної кількості балів
2.	академічна доброчесність, відсутність плагіату.	Має бути виключений варіант списування відповіді з конспектів або мобільних телефонів. При відсутності академічної доброчесності або плагіату викладач має право припинити написання студентом письмової роботи або знизити загальну кількість балів за роботу у два – три рази.
3	Повнота відповідей на кожне питання	Загальний обсяг відповідей на усю екзаменаційну роботу встановлюється на основі порівняння робіт, виконаних на іспиті кращими студентами групи, тобто береться за основу найбільша кількість сторінок. - залежно від об'єму зниження відмітки може бути до 20-30 %.
4	Адекватності відповідей.	У разі відповіді на питання по іншій темі, відповідь не зараховується і бали не нараховуються. Якщо частина відповіді на питання знаходиться в площині іншого питання, викладач може понизити кількість балів на 5-20-50% від заданої кількості балів, залежно від відходу від теми питання.
5	Точність відповідей	Викладач має право понизити кількість балів за відповідь, якщо студент не дотримується канви відповіді, закладеної в питанні. Наприклад, в питанні Поняття політичного лідерства. Політичний стиль - студент нічого не написав про політичний стиль, але відмінно відповів на першу частину питання. (- 15-20% відмітки за питання)
6	Логічності, послідовності матеріалу, що викладається	При відсутності логічності, послідовності матеріалу, що викладається викладач може знизити кількість балів на 10-15% за питання.

7	Наявність грубих неточностей	Наявність грубих неточностей у відповіді Ці неточності вказують на недолік істотних знань з цього питання. - 30-40% від кількості балів за питання
8	Наявність дрібних погрешностей	Наявність дрібних погрешностей при відповіді на питання Наприклад, переплутані дати, неповні визначення і так далі - 3-5 % балів за питання.
9	Наявність подібностей до матеріалу, пропонованому викладачем	Відповіді на питання повинні мати подібність з матеріалу, пропонованого для вивчення викладачем (текстами його лекцій, рекомендованими підручниками, науковими статтями і так далі) Проте відповіді не повинні повторювати ці матеріали буквально
10	Нарахування балів за наявності гарної відповіді на питання	Викладач нараховує бали при відповіді на питання (у рамках загальної кількості балів за кожне питання) при : якісному описі відповіді, розумінні матеріалу, вмінні апелювати до політологічних категорій, вмінні актуалізувати матеріал, показ знання політологічних теорій, аргументованості відповіді, висуненні цілей, гіпотез, новизні відображення змісту, наявності невеликих схем, виділенні "вузлових" моментів, системному відтворенні вивченого матеріалу курсу, що свідчить про високий рівень компетентності студента в матеріалі, що він вивчає

Критерії оцінювання роботи протягом семестру

Кількість балів	Критерії оцінювання
45-60	Систематичне відвідування лекцій та практичних занять, відсутність пропусків занять без поважної причини, відпрацювання тем практичних занять, пропущених з поважної причини, виконання завдань до кожного практичного заняття, висока активність роботи на практичному занятті, засвоєння всього обсягу матеріалу, повні та обґрунтовані відповіді при виконанні завдань, здатність визначення теоретичних питань, на які розраховані завдання, уміння сформулювати своє ставлення до певної проблеми теми, вміння мислити абстрактно і узагальнено, здатність публічно представити матеріал.
31-44	Систематичне відвідування лекцій та практичних занять, відсутність пропусків занять без поважних причин, відпрацювання тем практичних занять, пропущених з поважної причини, виконання завдань до кожного практичного заняття, висока активність роботи на практичному занятті, засвоєння всього обсягу матеріалу, повні та обґрунтовані відповіді з несуттєвими помилками при виконанні завдань, здатність визначення теоретичних питань, на які розраховані завдання, уміння сформулювати своє ставлення до певної проблеми теми, здатність публічно представити матеріал
26-30	Наявність пропущених лекцій та практичних занять, відпрацювання тем пропущених практичних занять, виконання завдань до кожного практичного заняття, активна робота на практичних заняттях, засвоєння основних положень курсу, допущення декількох незначних помилок при виконанні завдань, здатність визначення теоретичних питань, на які розраховані завдання, здатність публічно представити матеріал.
21-25	Наявність пропущених лекцій та практичних занять, відпрацювання тем пропущених та практичних занять, епізодична відсутність виконання завдань, участь у роботі на практичних заняттях, засвоєння окремих положень матеріалу, неповні відповіді при виконанні завдань, складності при визначенні теоретичних питань, на які розраховані завдання, здатність публічно представити матеріал.
16-20	Несистематичне відвідування лекцій та практичних занять, відсутність на заняттях без поважних причин, наявність декількох невідпрацьованих тем пропущених практичних занять, епізодична відсутність виконаних завдань, участь у роботі на практичних заняттях, засвоєння окремих положень матеріалу тем змістовного розділу, неповні відповіді, допущення помилок при виконанні завдань, великі складності при визначенні теоретичних питань на які розраховані завдання, невпевнені навички

	публічного представлення матеріалу.
11-15	Епізодичне відвідування лекцій та практичних занять, відсутність на заняттях без поважної причини, наявність невідпрацьованих тем пропущених лекцій та практичних занять. епізодична відсутність виконаних завдань, пасивна робота на практичних заняттях (участь у роботі останніх лише за наявності стимулу з боку викладача), наявність певного уявлення щодо матеріалу тем змістовного розділу, неповні відповіді, допущення значної кількості помилок при виконання завдання, невміння визначити теоретичні питання, на які розраховано завдання, невпевнені навички публічного представлення матеріалу.
6-10	Систематичні пропуски лекцій та практичних занять без поважних причин, наявність невідпрацьованих тем пропущених лекцій та практичних занять. систематична відсутність виконаних завдань, пасивність у роботі на практичних заняттях, неповні, необґрунтовані відповіді, допущення істотних помилок при виконанні завдань, нездатність визначити теоретичні питання, на які розраховані завдання.
0-5	Систематичні пропуски лекцій та практичних занять без поважних причин, теми пропущених лекцій та практичних занять не відпрацьовані, систематична відсутність виконаних завдань, пасивність у роботі на практичних заняттях, відсутність знань, неповні, необґрунтовані відповіді, допущення істотних помилок при виконанні завдання. Нездатність визначити теоретичні питання, на які розраховані завдання, невміння публічно представити матеріал.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	зараховано
70-89	
50-69	
1-49	не зараховано

10. Рекомендована література

Базова література

1. Авксентьев А. Манипуляції в публічній українській політиці: TOP-10 типових технік. 2017. URL: <https://politeka.net/uk/reading/468026-manipulyatsii-v-publichnoj-ukrainskoj-politike-top-10-tehnik>
2. Аналітичний звіт. Війна нарративів: образ України в медіа / автор(к)и: О. Давліканова, А. Костенко та інші – Київ: ТОВ «Вістка», 2022. 154 с.
3. Гурієв С., Трейсман Д. Спін-диктатори. Як змінюється обличчя тиранії в ХХІ сторіччі. / Пер. з англ. О. Бершадська. Київ: Букшеф, 2023. 448 с.
4. Денисенко В., Ю. Вишневецький Політики не брешуть. 10 законів взаємодії політиків і виборців. Київ: Наш формат, 2020. 296 с.
5. Закарія Ф. 10 уроків для світу після пандемії. / Пер. з англ.. А. Марховська, О. Ємельянова. Київ: Наш Формат, 2021. 264 с.
6. Паніотто В. Соціологія в анекдотах. Київ: Дух і літера, 2022. – 392 с.
7. Перемога на виборах: технології, кампанії, принципи / [Городок М., Карташов А., Романенко Є., Стасюк В.], за заг. ред. М. Д. Городк. Київ, 2016. 264 с.
8. Почепцов Г. Пропаганда 2.0. Харків: Фоліо, 2018. 786 с.
9. Таран В. Вибори в смартфоні. Практичний посібник. К.: Брайт Букс, 2021. 211 с.
10. Темелкуран Е. Як втратити країну. Сім кроків від демократії до диктатури / пер. з англ. І. Возняк. Харків: Віват, 2019. 240 с.
11. Чубатенко О. Тенденції розвитку виборчих технологій в Україні в умовах становлення інформаційного суспільства // Вісник НТУ «КПІ» Політологія. Соціологія. Право. 2021, №2(50). С. 76-80

12. Шарп Дж. Від диктатури до демократії. URL: https://www.aeinstein.org/wp-content/uploads/2013/10/FDTD_Ukrainian.pdf (2013)
13. Шведа Ю. Вибори від А до Я. Настільна книга менеджера виборчої кампанії. Львів: «Астролябія», 2015. 384 с.
14. Шведа Ю. Р. Вибори та виборчі системи. Європейські стандарти та досвід для утвердження демократії в Україні / Ю. Р. Шведа. – Львів, 2010. – 462 с.
15. Ball J. Post-truth: how bullshit conquered the world. – London: Biteback Publishing, 2017. 306 p.
16. Bergh A., Karna A. Globalization and populism in Europe. URL: <https://link.springer.com/article/10.1007/s11127-020-00857-8> (2020)

Допоміжна література

1. Богуш Д. 10 секретів політичних кампаній. URL: <https://www.twirpx.com/file/2477951/> (2017).
2. Висоцька О. Особливості трансформації пропаганди як інструменту впливу у суспільстві метамодерну // Вісник Дніпропетровської академії неперервної освіти «Філософія. Педагогіка» №1 (6), 2024. С. 23-31.
3. Громадська думка: теоретичні та методичні проблеми дослідження / за ред. В.Л. Оссовського. Київ: Стило, 2021. 168 с.
4. Діпфейк та дезінформація: практ. посіб. / Агнешка М. Вальорска; пер. з нім. В. Олійника. Київ: Академія української преси; Центр Вільної Преси, 2020. – 36 с.
5. Ефективна комунікація між державною службою та засобами масової інформації / Переклад з англійської Л. Б. Магдюк, О. М. Рудік. Дніпро: Центр економічної освіти, 2020. 68 с.
6. Карусель емоцій. Рейтинг маніпулятивності українських телеграм-каналів. 2024. URL: <https://texty.org.ua/projects/113607/karusel-emocij-riven-manipulyativnosti-movy-ukrayinskyh-telehram-kanaliv/>
7. Ложкін Б. Четверта республіка. Чому Європі потрібна Україна, а Україні – Європа. Харків: Фоліо, 2016. 252 с.
8. Медіаграмотність: Підручник / Сінді Шейбе, Фейз Рогоу / Пер. з англ. С. Дьома; за загал. ред. В. Ф. Іванова, О. В. Волошенюк. Київ: Центр Вільної Преси, Академія Української Преси, 2017. 319 с.
9. Моделі політичної комунікації: політичні партії та громадянське суспільство / Ю. Тищенко, П. Байор, М. Товт, С. Горобчишина. – УНЦПД. Київ: Агентство "Україна", 2020. 148 с.
10. Почепцов Г. Сучасні інформаційні війни. Київ: Києво-Могилянська академія, 2015. – 497 с.
11. Семиноженко В. П. Україна: шанс є. Харків: Фоліо, 2018. 240 с.
12. Харарі Й. Н. 21 урок для 21 століття. Київ: Букшеф, 2022. 416 с.
13. Шустер С. Свобода слова проти страху і приниження. Соціальний експеримент у прямому ефірі і перша карта емоцій України. Київ: Брайт Стар Паблішн, 2018. 314 с.
14. Яцимірська М. Г. Культура мови журналіста: навч. посібник. 2-ге вид., перероб. і доп. Львів: ПАІС, 2017. 168 с.
15. Barclay D.A. Fake news, propaganda, and plain old lies: how to find trustworthy information in the digital age. Lanham: Rowman & Littlefield, 2018. 244 p.
16. McIntyre L.C. Post-truth. Cambridge, MA: MIT Press, 2018. 540 p

Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

Освітні ресурси неурядових організацій з питань медіаграмотності та протидії дезінформації:

1. <http://ucmc.org.ua/uk/hybrid/>
2. <https://www.kremlinwatch.eu/>
3. <https://www.stopfake.org/uk/golovna/>
4. <https://informnapalm.org/ua/>
5. <http://medialaw.kiev.ua/>
6. <http://osvita.mediasapiens.ua>
7. <http://imi.org.ua/law>
8. www.journ.univ.kiev.ua
9. <https://www.fakex.com.ua/>
10. <http://www.khpg.org/>
11. <http://rpr.org.ua/>
12. <http://www.irf.ua/>
13. <http://www.coe.kiev.ua/>
14. www.dif.org.ua

15. <http://pravo.org.ua/>
16. www.icps.com.ua/
17. <http://ipo.org.ua/>
18. <http://www.prostir.ua/>
19. <https://www.smartmedianews.org/>
20. <https://texty.org.ua/tag/dezinformatsija/>
21. <https://www.chesno.org/>
22. <https://www.oporaua.org/>
23. <http://www.cvu.org.ua/>
24. <https://anticor-kharkiv.org/>
25. <http://od.org.ua/>

11. Особливості навчання за денною формою в умовах продовження дії обставин непоборної сили (воєнного стану)

В умовах дії воєнного стану освітній процес в університеті здійснюється за дистанційною формою навчання, а саме:

– дистанційно (за затвердженим розкладом занять) на платформі Zoom проводяться всі лекційні заняття;

– дистанційно на платформі Zoom практичні (семінарські), індивідуальні заняття та консультації, контроль самостійної роботи;

Складання підсумкового семестрового контролю відбувається дистанційно за допомоги сторінки курсу на платформі **Moodle**.